

§ 27. [Πολίτευμα Τουρκίας].

'Η Τουρκιὰ ἔχει τίτλον αὐτοκράτορος καὶ λέγεται Πατισιάχ, καὶ μέγας Σουλτάνος καὶ ἀπὸ τοὺς Εὑρωπαίους ὀνομάζεται μέγας ἀφέντης, ἐπειδὴ ὑπόκεινται εἰς αὐτὸν πολλοὶ καὶ δυνατοὶ ἡγεμόνες καθὼς τῆς Τριπόλεως, τοῦ Τουνεζίου, | τοῦ Ἀλεξιδροῦ καὶ ἄλλοι. Κυβερνᾶ τοὺς ὑπηκόους φ. 33β τον διὰ τοῦ μεγάλου Βεζύρη καὶ διὰ τοῦ Βουλευτηρίου, δποῦ λέγεται Διβάνι. 'Η κυβέρνησίς του ὅμως εἶναι ἀπεριόριστη, καὶ ὁ λόγος του ἀμετάβλητος ἀγκαλὰ καὶ μερικὲς φορὲς περιορίζεται ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς πίστεώς των Κοράν, καὶ ἀπὸ τὸ ταραχοποιὸν πολεμικὸν τάγμα τῶν Γενητσάρων. Μοιράζεται εἰς πολλαῖς ἡγεμονίαις, δποῦ λέγονται Πασιαλίκια καὶ κυβερνοῦνται ἀπὸ Πασιάδες, δποῦ εἶναι τόσοι σιρατηγοὶ ἢ Μοναρχία εἶναι κατὰ κληρονομίαν εἰς τὰ πρωτότοκα ἀρσενικά, καὶ τὰ δευτερότοκα ὀνομάζονται Χάνιδες, ἥγουν πρίγγηπες, καὶ εἰς ἀποφυγὴν τῶν στάσεων φυλάγονται κλεισμένα χωρὶς νὰ τολμήσῃ τινὰς νὰ ἔμβῃ εἰς αὐτὰ διὰ συνανταστροφῆς. ἔχουν ὅμως ἔναν συνέγκλειστον ἰερὸν διδάσκαλον, δποῦ τὰ διδάσκει τὰ ἰερὰ γράμματα. Ὁνομάζεται ἢ αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ καὶ Ὁθωμανικὴ, καὶ ὑψηλὴ Πόρτα διὰ τὴν μεγάλην καὶ ὑψηλὴν θύραν τοῦ Παλατίου, δποῦ εἶναι εἰς τὸ Βυζάντιον. Λέγεται ὁ Σουλτάνος καὶ Χαλύφης ἦτοι διάδοχος τοῦ προφήτου τους· ἔχει καὶ τὴν ἰερὰν σημαίαν δποῦ λέγεται Σαντσιάκ Σερίφ. Τὸ ὑποκείμενόν του νομίζεται ἰερὸν καὶ δποιος ἐνεργήσει ἐναντίον εἰς αὐτὸν λέγεται βλάσφημος καὶ παραβάτης τῆς πίστεώς του. Αἱ ἔγγραφαις προσταγαῖς του λέγονται Φερμάνια καὶ Χάτια. φ. 34α Τὴν σήμερον αὐτὸς μοναχᾶς εἶνε Χαλύφης, τὸν παλαιὸν ὅμως καιρὸν ἦταν καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Συρίαν, καὶ εἰς τὴν Περσίαν. Οἱ ἄλλοι βασιλεῖς τῶν Τουρκῶν, δποῦ εἶναι εἰς τὴν Ἰνδίαν, Ἀφρικὴν καὶ Περσίαν δὲν λέγονται Χαλύφιδες, ἀλλὰ βασιλεῖς μόνον καὶ χάνιδες. Ἐπειδὴ δὲν κατάγονται ἀπὸ τὴν γεννεαλογίαν τοῦ Μωάμεθ, οὕτε ἔχουν εἰς τὴν ἔξουσίαν τους ἰερὰν σημαίαν, καὶ τὸ Γκιαμπέ, ἥγουν τὸν ἰερὸν τόπον.

§ 28. [Διοικητικὴ Διαιρεσίς Τουρκίας].

'Η Εὑρωπαϊκὴ Τουρκιὰ μοιράζεται εἰς Ἀγιαλέτια, ἥγουν βασίλεια, Βεζηράτα, Πασιαλίκια, Μουχαφισλίκια. Καὶ Ἀγιαλέτια εἶναι τέσσαρα. Α'ον τῆς Ρούμελης, τῆς δποίας ὁ ἡγεμόνας λέγεται Μπεγλέρμπεης (ἥγουν ἡγεμόνων ἡγεμών), τοῦ δποίου ἡ καθέδρα εἶναι ἡ Σόφια καὶ προτήτερα τὸ Μοναστῆρι, ἦτοι τὰ Μπιτόλια. Β'ον τῆς Βουλγαρίας τὸ Ἀγιαλέτι τοῦ δποίου πρωτεύουσα εἶναι ἡ Σιλίστρα εἰς τὸ Παραδούναβι. Γ'ον τῆς Μπόσνας, τοῦ δποίου καθέδρα εἶναι ἡ Τράβηνη, καὶ προτήτερα τὸ Σαράϊ καὶ Δ'ον τοῦ Μωριά, τοῦ δποίου μητρόπολις εἶναι ἡ Τριπολιτζά. Ἀγιαλέτια λέγονται ἔκείναις αἱ ἐπαρχίαις, δποῦ πρὶν ἔξουσιασθοῦν εἶχαν | βα- φ. 34β σιλέα, καὶ ἐπομένως ἦταν βασίλεια. Βεζηράτα ὅμως καὶ Πασιαλίκια εἶναι πολλὰ καὶ πολλαῖς φοραῖς τὰ Βεζηράτα γίνονται Πασιαλίκια, καὶ τὰ Πασιαλίκια Βεζηράτα καθὼς τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Μπερατιοῦ, τῶν Τρικαλῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Μουχαφεσλίκια ἦτοι Φρουραρχίαις εἶναι τοῦ

Χοτινιοῦ, τοῦ Πεντεριοῦ, τοῦ Ἰσμαιλιοῦ, τὰ μεγαλήτερα, τῶν δποίων οἱ Φρούραρχοι εἶναι Βεζηράδες καὶ τοῦ Ἀναπλιοῦ εἰς τὸν Μωρέα εἶναι μικρόν. Λοιπὸν κατὰ ταύτην τὴν διαίρεσιν δὲν θὰ καταγράψομεν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκιὰν ἐπειδὴ ὑπόκειται εἰς μεταβολῆς, διότι εἰς πολλὰ Βεζηράτα ἐμβαίνοντα Πασιάδες δύω τουγιῶν καὶ πολλὰ Πασιαλίκια δίδονται εἰς ἔναν Βεζήρην καὶ ἡ καθέδραις τους ἀλλάζουν, ἀλλὰ θέλομε τὴν καταγράψει κατὰ τὴν ἀκόλουθον διαίρεσιν τὴν ἀμετάβλητο, ὃποῦ εἶναι ἡ ἐπαρχία τῆς Θράκης, τῆς Βουργαρίας, τῆς Σερβίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Μπόσνιας, τῆς Ἀρβανιτιᾶς καὶ τῆς Ἐλλάδος, ἐπαρχίαις ἑπτά, καὶ τρεῖς πέρα ἀπὸ τὸν Δούναβιν, ἥγουν ἡ Βλαχιά, ἡ Μπογδανιά, καὶ τὸ Μπουτζιάκι, ἥγουν ἡ Μπασαραβία, ὃποῦ γίνονται ἐπαρχίαις τῆς Εὐρωπαϊκῆς φ. 35α Τουρκιᾶς δέκα |.

§ 29. [Θράκη].

'Η α'η ἐπαρχία εἶναι ἡ Θράκη (ὅποῦ τώρα λέγεται Ρούμελη), καὶ συνορεύει ἀνατολικῶς μὲ τὸ Κατάσταινον, ἡ Προποντίδα (ἥγουν Μαρμαρᾶ) νότια μὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ Ροδόπην, βούνῳ τῆς Μακεδονίας, δυτικῶς μὲ τὸν Αἴμον, ὃποῦ Τουρκικα λέγεται Γκοτζιά-Μπαλκάμ, καὶ βόρεια μὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν. 'Ο περισσότερος τόπος τῆς εἶναι πεδινὸς καὶ καρπερὸς πλὴν ἡ Γεωργικὴ εἶναι ἀμελημένη. 'Απὸ τὴν μέσην τῆς Θράκης ἀπερνᾶ ὁ ποταμὸς Μαρίτζα· ἔχει καὶ δύω ἀξιόλογα παραπόταμα, τὸν Ἀδρίσκον, ὃποῦ τώρα λέγεται "Άδρα καὶ τὸν Τάναριν. Καὶ τὸ σύνορον τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας εἶναι καὶ τὸ θαλασσοπόταμον Νέστος ἡ Μέστος, καὶ τώρα Νάστρος καὶ Καράσσοη (ἥγου μαυρονέρι)-ἡ Μαρίτσα εἶναι πλεύσιμη ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἕως τὴν Ἀνδριανούπολιν.

§ 30. [Κωνσταντινούπολις].

Εἰς τὴν Θράκην ἀξιόλογαις πόλες εἶναι αἱ ἀκόλουθαις. Α'η ἡ Κωνσταντινούπολις παραθαλάσσιος, τὸ ποτὲ Βυζάντιον, Μητρόπολις τῆς Θράκης καὶ δλου τοῦ Βασιλείου, εἶναι κτισμένη εἰς τὴν δυτικὴν ἀκραν τοῦ Βοσπόρου τοῦ Θρακικοῦ καὶ ἐμπροστὰ ἀπὸ τὴν Προποντίδα, καὶ ἔχει ἀριστερᾶ τὸν Κεράτειον κόλπον, ὃποῦ εἶναι ὁ καλήτερος λιμένας τοῦ κόφ. 35β σμου. Τὸ σχῆμα τῆς εἶναι τρίγωνον καὶ τὸ μέσα λοφῶδες, δθεν καὶ | τὰ σπήταια εἶναι ἀνωφερῆ καὶ κατωφερῆ, καθὼς καὶ οἱ δρόμοι τῆς ὃποῦ εἶναι στενοί, καὶ λοξοί, καὶ ἀκάθαρτοι. Αἱ βρύσαις τῆς εἶναι ἀπὸ μεγάλα νεροδοχεῖα, ἥγουν λούτσαις, καὶ Τουρκια Μπέντια, τὰ δποῖα εἶναι κτισμένα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, καὶ συνάζουν βρόχινο νερό, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διοχετεύεται εἰς ταῖς βρύσες, δθεν καὶ τὸ νερὸ ἀχρεῖο. 'Απὸ μαχρυὰ φαίνεται ἡ πόλις εὔμορφη, μέσα ὅμως εἶναι ἀχρεῖα καὶ τὰ σπήταια τῆς ξύλινα, καὶ ὑποκείμενα εἰς φωτιά. 'Αξιόλογα κτήρια μοναχᾶ ἔχει τὰ ἀκόλουθα· τὸ τζαμὶ τῆς Ἀνίας Σοφιᾶς, καὶ ἄλλα μερικὰ καινούργια τζαμιά, τὸ ίπποδρόμιον μὲ τοὺς Ὀθελίσκους, τοὺς ἑπτὰ Πύργους (Γεῖντίχ γουλᾶ), τὰ μπεζεστένια τὰ θολογύριστα, καὶ τὰ μεγάλα χάνια, καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ λουτρά. "Άλλο ὅμως ἀξιόλογο χώρια ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔχει ἡ Κων-

σταντινούπολις. Τὸ Παλάτι τοῦ Σουλτάνου εἶναι ἔνα κτήριον ἄτακτον σμιγμένο μὲ πολλὰ ἄλλα κτήρια καὶ μὲ ἄτάκτους κήπους. Ἡ Κωνσταντινούπολις, μὲ δλον δποῦ εἶναι πολυάνθρωπη καὶ κατοικοῦν εἰς αὐτὴν πολλὰ γένη Τούρκοι, Ἐλληνες, Βουργάροι, Ἐβραῖοι καὶ Ἀρμένοι. Εἶναι τεχνουργεῖα εἰς μεταξωτὰ καὶ βαμβακερά. Ἐδῶ δουλεύεται καὶ τὸ καλῆτερον σαγρί, γίνεται καὶ μεγάλη πραγμάτια μὲ τὴν Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν. Ἐδῶ εἶναι καὶ τὸ μεγαλήτερον Πατριαρχεῖον ἀπὸ τὰ λοιπὰ τρία, ἐπειδὴ ὅνομάζεται οἰκουμενικόν. Εὑρίσκεται καὶ Ἀραβικὸν μου- φ. 36α σειον τῆς μαθηματικῆς συστήμενον εἰς ταῖς ἡμέραις τῆς αἰωνίου μνήμης τοῦ Σουλτάνου Σελήμη, ἀλλὰ τώρα ἀμελεῖται. Εἶναι καὶ ἔνα Ἐλληνικὸν σχολεῖον εἰς ἔνα προάστειον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἀμελεῖται ἀπὸ τὴν κακὴν κυβέρνησιν τῶν ἀρχῶν. Ο μόνος Σουλτάνος, δποῦ ἐκατάλαβε τὴν ὁφέλειαν τῆς μαθῆσεως, καὶ ἐσύστησε σχολίον τακτικὸν καὶ στράτευμα τακτικό, ἥτον δ Σουλτάνου Σελήμης τὸν δποῖον κακὴ μοῖρα μᾶς τὸν ἐσήκωσε πρὸ τριῶν χρόνων. Τὰ ἀξιολογώτερα προάστεια εἶναι δ Γαλατᾶς καὶ τὸ Πέρα, δποῦ εἶναι οἰκοδομαῖς Εὐρωπαϊκαῖς, δποῦ κατοικοῦν οἱ πρέσβεις τῶν Εὐρωπαίων καὶ αὐτὰ τὰ προάστεια εἶναι εἰς τὴν δεξιὰν δχθην τοῦ Κερατείου κόλπου.

§ 31. [Δοιπαὶ πόλεις Θράκης].

Β' πόλις εἶναι ἡ Ἀνδριανούπολις εἰς ταῖς ὅχθαις τῆς Μαρίτζας. Ἐχει ἔνα παλάτι παλαιὸ τοῦ Σουλτάνου, ὅμορφα τζαμιὰ καὶ ἀγορὰν θιογύριστη, τεχνουργεῖα μεταξωτῶν καὶ δερμάτων, πολλὰ βαφεῖα νημάτων, καὶ κατοικιέται ἀπὸ τὰ ἴδια γένη, δποῦ καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις, δὲν εἶναι δμως πολυάνθρωπη, ἡ σπουδὴ τῶν μαθῆσεων ἀμελεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς Ὁθωμανοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Γ' εἶναι ἡ Φιλιππούπολις (Φιλπὲ) μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη καὶ ἐμπορική. Εὑρίσκει ἐδῶ δ τόπος ρίζι ασπρο καὶ πολὺ καὶ καλό, κατοικοῦν | καὶ τὰ αὐτὰ γένη. Ἐδῶ οἱ Ἐλληνες εἶναι φ. 36β ἐμποροι, καὶ φθάνουν ἔως ταῖς ἀνατολικαῖς Ἰνδίαις, καὶ γίνονται ὑπέρπλυντοι, ἀλλὰ τί τὸ δφελος ὅταν τὰ φῶτα τῆς μαθῆσεως εἶναι ἀποδιωγμένα. Δ' εἶναι τὸ Παζαρτζίκι δπου λέγεται μὲ τὴν προσθήκη Τατάρ Παζαρτζίκι διὰ νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὸ Χατζόλ Παζαρτζίκι τῆς Βουργαρίας. Τούτη ἡ πόλις κατοικέται ἀπὸ Τούρκους καὶ Βουργάρους ἀμαθέστατους. Εἶναι καὶ ἄλλαις πόλεις μικραῖς εἰς τὴν Θράκην μεσόγειαις, καθὼς ἡ Σελίμνο, ἡ Γιάμπολη, καὶ τὸ Διδυμότειχο, καὶ παραθαλάσσιαις, καθὼς ἡ Αίνος, ἡ Καλίπολη εἰς τὴν Προποντίδα, καὶ τὸ Τζανάκ Καλὲ εἰς τὰ Δαρδανέλια κάστρον δυνατό, ἡ Ροδοστὸ καὶ ἡ Σιλυβριὰ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ ἡ ποτὲ Ἀγχίαλος καὶ τώρα Μπογάζι εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Καὶ ἄλλαις πόλλα μικραῖς πόλεις καὶ μεσόγειαις καὶ παραθαλάσσιαις εὑρίσκονται κατοικημέναις ἀπὸ Τουρκοβουργαροέλληνας ἀμαθέστατους.

§ 32. [Βουλγαρία].

Δεύτερη ἐπαρχία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκιᾶς εἶναι ἡ Βουργαριά, δποῦ μεσημβρινᾶ συνορεύει μὲ τὸν Αἴμον, δυτικᾶ μὲ τὴν Σερβίαν, καὶ ἀρχικᾶ

μὲ τὸν Δούναβιν. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι ὑγιεινότατον. Ὁ τόπος τῆς εἶναι βουνώδης καὶ οἱ κοιλάδες τῆς καὶ οἱ κάμποι εἶναι καρπερώτατοι εἰς κρασί· φ. 37α γεννήματα, μετάξι καὶ κτηνοτροφία. Γίνεται μεγάλη ἐξαγωγὴ ἀπὸ ἐδῶ καὶ ζώων καὶ μεταξιοῦ καὶ ἔργασμένων δερμάτων. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βουργάροι γένος Σλαβωνικόν, εἰς τὰ παραθαλάσσια ὅμοιοι τῆς Βουργαρίας διεφυλάχθηκαν καὶ μερικοὶ Ἕλληνες ἄποικοι ἀπὸ παλαιὸν καιρὸν καὶ ἐνεργοῦν καὶ ἐμπόριον ἀρκετόν. Ἡ μάθησις ὅμοιος καὶ αἱ τέχναι λείπουν ἀπὸ τὴν Βουργαρίαν ὅλως καὶ ἡ θρησκεία κακὰ διοικεῖται, ἔχει δὲ ταῖς ἀκόλουθαις πόλες καὶ κάστρα.

§ 33. [Πόλεις Βουλγαρίας J.]

Α' Η Πολιτεία τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἡ Σόφια, πόλις πολυάνθρωπη καὶ ἐμπορική, μητρόπολις καὶ καθέδρα τοῦ Ροῦμελ Βαλεσῆ (ἥγουν τοῦ Μπεγλέρμπεη). Β' Η εἶναι τὸ Βιδίνι κάστρο δυνατὸ εἰς τὴν δεξιὰν ὁχθην τοῦ Δουναβεώς. Εἰς τὴν αὐτὴν ὁχθην εἶναι καὶ ἡ Νικόπολις, τὸ Συστόβι καὶ τὸ Ρουστζιούκ, πλὴν τοῦτο εἶναι ἐμπορικώτατον, ἐπειδὴ εἶναι σκάλα τῆς Βλαχιᾶς καὶ Βουλγαρίας. Τὸ Τουρτουκάϊ καὶ ἡ Σιλίστρα μὲ κάστρο καὶ καθέδρα τοῦ Βεζήρη τούτου τοῦ Ἀγιαλετιοῦ, τὸ Χρύσοβον, τὸ Ματζίνι, ἡ Σάξια, ἡ Τούλτζια καὶ τὸ Μπαμπαντάχ. Εἰς τὸ περιγιάλι τῆς Μαύρης θαλάσσης εἶναι τὸ Καρά Καρμάν, τὸ Κιουσεντζίκι, ἡ Καβάρνα καὶ ἡ Βάρνα μὲ κάστρο καὶ λιμένα, μάλιστα ἡ Βάρνα, δποῦ εἶναι ἐμπορικὴ ώς σκάλα α' τῆς Βουργαριᾶς καὶ Βλαχιᾶς διὰ τὴν Κωνσταντινούφ. 37β πολιν. Μεσόγειες πόλεις τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἡ Σούμια πόλις | μεγάλη εἰς τὰ οἰζά τοῦ Αἴμου καθὼς καὶ διὰ μέγας Τούρναβος καὶ ἡ Λόβοτζα. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ μεγάλου Τουρνάβου γίνεται πολὺ μετάξι μάλιστα εἰς τὸ Γκάμπροβον. Εἰς ταῖς κοιλάδες τοῦ Αἴμου ἡ Γιατρούπολι, ἡ Πλέβενη, τὸ Χατζόλ Μπαζαρτζίκι, τὸ Ράζ Γράδ καὶ ἡ Δρινοβάτζι. Εἶναι καὶ ἄλλαις πόλεις μικραῖς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους καὶ ἔξωτερικοὺς πολέμους εἶναι ἔρημωμέναις. Ὁνομάζεται ἡ Βουργαρία καὶ Παραδούναβι καὶ Παρηστρίδα καὶ μέρος αὐτῆς κατὰ τὴν Μαύρην θάλασσαν πρὸς τὸ Μπαμπαντάχ λέγεται Δελή Ούρμάν, εἰς τὸ δποῖον εἶναι δύω τρεῖς λίμναις. Ἐχει ἡ Βουργαρία καὶ χωριὰ μεγάλα, δποῦ ὅμοιάζουν πόλεις μικραῖς, καὶ ποτάμια ἀρκετὰ ὅλα παραπόταμα τοῦ Δούναβι. Εἶναι καὶ δύω Ἀρβανιτοχώρια κατοικημένα ἀπὸ Ἀρβανίταις, πλὴν ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν ἔχασαν τὴν γλῶσσαν, καὶ διμιλοῦν δωματίκα καὶ τούρκικα.

§ 34. [Βλαχία J.]

Ἡ Βλαχιά, δποῦ καὶ Δακία λέγεται, συνορεύει δυτικῶς μὲ τὰ βουνά τῆς Τρασιλβανίας (Ἀρδελιοῦ) βόρεια μὲ τὴ Μπογδανιά, ἀνατολικὰ καὶ νότια μὲ τὸν Δούναβιν καὶ μὲ τὸ Μπανάτι τῆς Ούγγαρίας. Ἡ κυβέρνησις ἐδῶ εἶναι τοπική, καὶ διὰ κυβερνήτης στέλνεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἕλληνας, καὶ λέγεται Βλάχμπεης καὶ Ἀφέντης, ἔχει δμως χαρακτῆρα Βεζήρη τριῶν τουγιῶν. Ἡ Καμπανίτζα ώς τόσον, δποῦ φορεῖ φ. 38α καὶ ἡ κοῦκα τῆς κεφαλῆς του εἶναι βασιλικὰ | παράσημα. Τοῦτοι δμως οἱ

ἀφεντάδες συχνά διὰ τὴν ἀταξίαν τους ἀποκεφαλίζονται. "Έχουν δύναμιν νομοθετικήν. Οἱ ἐγκάτοικοι ἐδῶ εἶναι Βλάχοι, καὶ ὅλιγοι Ἐλληνες εἰς ταῖς πόλες ἀποικοὶ ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα. Οἱ ἀρχοντες τοῦ τόπου ὅμιλοῦν καὶ ὁμαλίκα ὅχι ἀπὸ ὅρεξιν, ἀλλ' ἀπὸ ἀνάγκη τῶν διοικητῶν Ἐλλήνων. Τὸ Ἐλληνομουσεῖον ὃποῦ εἶναι εἰς τὸ Βουκουρέστι ἀμελεῖται. Λείπουν καὶ ὅλαις αἱ τέχναις ἀπὸ τὴν Βλαχιά. Τώρα καὶ 25 χρόνους ἔνας αὐθέντης εἶγε προστάξει καὶ ἔγινε γραμματικὴ τῆς Βλάχικης γλώσσης. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία εἶναι ὅλα μεταφρασμένα εἰς τὴν Βλάχικην γλῶσσαν, ὃποῦ εἶναι ἀνακατωμένη μὲ τὴν Σλαβωνικήν, ἐπειδὴ ἡ Βλάχικη γλῶσσα εἶναι ἐλλειπής καὶ ἀναπληρώθηκε ἀπὸ τὴν Σλαβωνικήν. 'Η ἀμάθεια ὡς τόσο καὶ ἀτεχνία τῶν Βλάχων ἀρχόντων καὶ κοινῶν εἶναι τόσον μεγάλη ὃσον καρπίζει ὁ τόπος τους εἰς γεννήματα, κρασὶ καὶ ζῶα καὶ ὅσην τρυφὴν ἔχουν οἱ ἀρχοντές τους. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρό, ὅμως ὑγιεινό, ὁ τόπος της πεδινός καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας εἶναι μοναχὰ βουνώδης. Ποτάμια ἔχει πολλά, ὅλα παραπόταμα τοῦ Δούναβι, καθὼς ὁ Ὁλτος, ἡ Δομβίτζα, ὃποῦ ἀπερνᾶ κατὰ μεσῆς τοῦ Βουκουρεστιοῦ, τὸ Μποζέον καὶ ἄλλα. Εχει καὶ λίμναις πλήν μικραῖς. "Έχει λόγκα μεγάλα, διὰ τοῦτο καὶ τὰ σπίτια τους εἶναι ξύλινα. | 'Η ἀφεντία διαιρεῖται εἰς δύο, εἰς τὴν φ. 38β ἀφεντίαν τοῦ Βουκουρεστίου καὶ Κραγιόνας καὶ ὁ ἀφέντης κάθεται εἰς τὸ Βουκουρέστι καὶ εἰς τὴν Κραγιόναν στέλνει ἐπίτροπόν του ἀνταφέντη. 'Η γεωργικὴ τῆς Βλαχιᾶς εἶναι ἀμελημένη, ἡ κτηνοτροφία ὅμως εἶναι καλὴ καὶ εὐγάζει ἄλογα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ κηρὶ πολὺ εὐγαίνει εἰς τὴν Βλαχιὰν καὶ ἄλας ἀρκετὸν πολύ, ὃποῦ γεμίζει ὅλην τὴν Βουργαρίαν καὶ Θράκην, καὶ ὁ τόπος ὃποῦ εὐγαίνει δνομάζεται Ὁχιαίς εἰς ταῖς ὅποιαις ἡ ἀφεντία στέλλει πολλοὺς νὰ εὐγάζουν ἄλας διὰ παιδείαν.

§ 35. [Πόλεις Βλαχιᾶς].

Αἱ ἀξιόλογαις πόλεις τῆς Βλαχιᾶς εἶναι αἱ ἀκόλουθες: Τὸ Βουκουρέστι ἡ καθέδρα τοῦ ἀφέντη σταῖς ὅχθαις τῆς Δομποθίτζας, πόλις πολυάνθρωπη, καὶ πραγματευτάρικη μὲ κακαῖς οἰκοδομαῖς καὶ ξύλιναις καὶ μὲ δρόμους ξυλόστρωτους. Προτήτερα ἦταν ἡ καθέδρα τοῦ ἀφέντη τὸ Τεργόβιστον βιορειοδυτικᾶ τοῦ Βουκουρεστιοῦ, τώρα ὅμως αὐτὴ ἡ πόλις εἶναι ποταπή. 'Η Κραγιόνα καθέδρα τοῦ ἀνταφέντη ἥγουν τοῦ καῆμακάμη, τὸ Μποζέον σταῖς ὅχθαις τοῦ ποταμοῦ Μποζέου, τὸ Ρίβνικο στὴν δεξιὰν ὅχθην τοῦ Ὁλτον. 'Η Τούρνα, τὸ Γιούργεβον καὶ ἡ Μπραΐλα εἶναι τρία κάστρα κατοικημένα ἀπὸ Τούρκους εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Δούναβι. 'Η Τούρνα (Κουλές) εἶναι ἀντικρὺ στὴν Νικόπολι, τὸ Γιούργεβον ἀντικρὺ | τοῦ Ρουστζιούκιοῦ καὶ ἡ Μπραΐλα ἀντικρὺ τοῦ Ματζινιοῦ. Τὸ Φο- φ. 39α ξάνι πόλις συνορικὴ τῆς Βλαχιᾶς καὶ Μπογδανιᾶς καὶ κατὰ μεσῆς της ἀπερνᾶ τὸ συνοριακὸ ποτάμι Μολκόβο μικρό. Αὗταις εἶναι αἱ ἀξιόλογωτεραις πόλεις τῆς Βλαχιᾶς. 'Απὸ τὰ ποτάμια τῆς Βλαχιᾶς ὃποῦ εἶναι ὅλα παραπόταμα τοῦ Δούναβι τὸ μεγαλήτερο εἶναι ὁ Ὁλτος.

§ 36 [Μολδαβία].

Δ' ἡ ἐπαρχία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκιᾶς εἶναι ἡ Μολδαβία, ὅπου καὶ Μπογδανιὰ λέγεται τώρα. Συνορεύει βόρεια μὲ τὴν Λεχιά, δυτικά μὲ τὴν Μπουκοβίνα τῆς Νεμτζιᾶς, νότια μὲ τὴν Βλαχιά καὶ ἀνατολικά μὲ τὴν Μπασαραβία, ὅπου Τούρκικα λέγεται Μπουτζιάκη. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι ψυχρὸ καὶ ὑγιεινό. Ὁ τόπος τῆς καρπερὸς καὶ ὅχι τόσον πεδινὸς ὡσον καὶ λοφύδης καὶ δασώδης. Τὸ δυτικό της μέρος ἔχει βουνά. Κρασὶ δὲν γίνεται χώρια ἀπὸ τὸ Τουμπέστι, ὅπου συνορεύει μὲ τὴν Βλαχιά. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι καλὴ καθὼς καὶ τὰ γεννήματα. Οἱ μελισσῶνες τῆς ὅμως εἶναι ἀξιόλογοι. Τὸ προτιτερινὸ συνορικό της ποτάμι ἦτον ὁ Δνίστρος, τώρα ὅμως εἶναι ὁ Προύτος, ὅπου εἶναι παραπόταμο τοῦ Δούναβι καὶ τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐλέγονταν ‘Υέρασος¹, ὅπου ἔμβαίνει εἰς τὸν Δούναβιν κατὰ τὸ Γαλάτσι. Τὰ ἄλλα ποτάμια ὅπου ἔχει ὁ τόπος εἶναι φ. 39β μικρὰ παραπόταμα καὶ τοῦ Δούναβι καὶ τοῦ Δνήστρου εἶναι εἰς τὴν Μπογδανιὰ καὶ μερικαῖς λίμναις πλὴν μικραῖς, αἱ ὅποιαις γίνονται ἀρχαῖς ποταμῶν.

§ 37.

Ἡ κυβέρνησις στὴ Μπογδανιὰ εἶναι σὰ στὴ Βλαχιά. Ὁ ἀφέντης στέλλεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ἡ αὐτὴ σὰ στὴ Βλαχιά. Τὰ φῶτα τῆς μαθήσεως λείπουν ἐδῶ δλότελα καθὼς καὶ αἱ τέχναις. Οἱ ἀρχοντες ὅμως ἐδῶ εἶναι σωφρονέστεροι καὶ οἰκονομικώτεροι ἀπὸ τοὺς Βλάχους καὶ ὁ κοινὸς λαὸς εἶναι καθαρότερος καὶ φιλοπονώτερος. Ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς Μπογδανιᾶς εἶναι τὸ Γιάσι μὲ οἰκοδομαῖς ξύλιναις καὶ ἀχρείαις καὶ δρόμους ξυλόστρωτους, ἔξω ἀπὸ μερικὰ μοναστήρια, ὅπου ἔχουν καλαῖς οἰκοδομαῖς· ἄλλο καλὸ τὸ Γιάσι δὲν ἔχει, ἐπειδὴ τὰ σοκάκια του χωρίζονται μὲ φράχταις. Τὸ Γιάσι εἶναι εἰς ταῖς ὅχθαις ἐνὸς παραποτάμου τοῦ Προύτου Βασλούη². Αἱ ἄλλες πολιτείαις τῆς Μπογδανιᾶς εἶναι ἀσημαῖς ἔξω ἀπὸ τὸ Γαλάτζι, ὅπου εἶναι σκάλα τοῦ Δούναβι καὶ ἀπὸ τὸ Χοτίνι κάστρο κατοικημένο ἀπὸ Τούρκους καθὼς καὶ τὸ Μπεκτέρι.

§. 38. [Βεσσαραβία].

Ἐ' ἡ ἐπαρχία εἶναι ἡ Μπασσαραβία, ὅπου Τούρκικα λέγεται Μπουτζιάκη, τὴν ὅποιαν δλην ἐτούτην τὴν ὑστερινὴν εἰρήνην τὴν ἐκράτησαν οἱ Μοσκόβοι. Αὐτὴ βόρεια συνορεύει μὲ τὸν Δνήστρον ποταμόν, ἀνατολικᾶ μὲ τὴν μαύρην θάλασσαν, νότια μὲ τὸν Δούναβιν καὶ δυτικᾶ μὲ τὴν Μπογδανιά. Λοιπὸν συνορικὰ νερὰ ἔχει τρία, τὴν Μαύρην θάλασσαν, τὸν Δούναβιν καὶ τὸν Δνήστρον. Ἐχει καὶ μέσα θαλασσοπόταμα καὶ πα-

¹) «Υέρασος» ἀντὶ «Ιέρασος».

²) Βασλούης = Βαχλούης (Λωρέντη τ. Β' σ. 484).

ραπόταμα τοῦ Δούναβι, ὃθεν ὁ τόπος εἶναι καρπερὸς εἰς γεννήματα καὶ κτηνοτροφίαν. Οἱ κάτοικοι ἐδῶ εἶναι Σκυθοτοῦρκοι καὶ δλίγοι Βλάχοι χριστιανοί. Εἰς ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Νίστρου εἶναι τὸ κάστρον Ἀκαρμάνι. Εἰς τὸν Δούναβιν εἶναι δύο δυνατὰ κάστρα τὸ Κηλὶ καὶ Ἰσμαὴλ καὶ μάλιστα τὸ Β'ον εἶναι τὸ δυνατώτερο καὶ τὸ πολυανθρωπότατο. Αἱ ἄλλαις αἱ πόλαις, ὃποῦ εἶναι εἰς τὴν Μπασαραβίαν εἶναι ἀσήμανταις καὶ μικραῖς. Ἡ μάθησις καὶ αἱ τέχναις ἐδῶ λείπουν δλότελα. Τὰ νησιά, ὃποῦ σχηματίζει ἐδῶ ὁ Δούναβις ἔμβαίνωνταις μὲ τρία στόματα στὴν Μαύρην θάλασσαν εἶναι ἀκατοίκητα τώρα.

§ 39. [Σερβία].

ΣΤὴν Ἐπαρχίαν εἶναι ἡ Σερβία, ἡ ὃποίᾳ συνορεύει ἀρκτικῶς μὲ τὸν Δούναβιν καὶ Σάβαν, δυτικῶς μὲ τὴν Μπόσναν, μεσημβρινῶς μὲ τὴν Μακεδονίαν καὶ ἀνατολικῶς μὲ τὴν Βουλγαρίαν. Ὁ Δούναβις καὶ ὁ Σάβας εἶναι τὰ συνορικὰ τῆς Σερβίας ποτάμια μὲ τὴν Γερμανίαν. Τὸ κεφαλαιοπόταμον τῆς Σερβίας εἶναι ἡ Μοράβα, ὃποῦ πηγάζει ἀπὸ τὸ βουνὸ Σκάρδον καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Τούτη ἡ ἐπαρχία εἶχε ποτὲ τίτλον βασιλέως καὶ ἀναφέρονται εἰς τὰ Ἀγιαλέτια, τώρα ὅμως ἐκαπατήθηκαν τὰ προνόμια τῆς ἀπὸ τοὺς φ. 40β λεγομένους νταήδες τόσον, ὃποῦ ἀπεστάτησαν χρόνους πολλούς, καὶ μὲ πολλὴν αἵματοχυσίαν ἀπόκτησαν τὴν σήμερον μίαν τακτικὴν διοίκησιν. Οἱ Σέρβοι εἶναι γένος Σλαβωνικὸ καὶ χριστιανοὶ δρθόδοξοι, ὁ τόπος εἶναι πολλὰ βοινώδης καὶ γεμάτος ἀπὸ δάση, ἡ γῆ καρπερὴ καὶ μὲ βοσκαῖς λιπαραῖς, διά τοῦτο γίνεται μεγάλη κτηνοτροφία καὶ μάλιστα χοιροτροφία, γεννήματα, κρασὶ καὶ ξυλὴ πολλή. Ἡ μάθησις ὅμως καὶ αἱ ψηλαῖς τέχναις λείπουν δλότελα ἀπ' αὐτοὺς ἀπὸ τὸν καιρόν ὃποῦ πρωτοφάνηκαν στὸν κόσμο. Τὰ ἀξιολογώτερα κάστρα τῆς Σερβίας εἶναι τὰ ἀκόλουθα. Τὸ Νήσσι πόλις ὀχυρωμένη καὶ πολυάνθρωπη, τὸ Νόβι Παζάρ πόλις μικρή, τέτοια εἶναι καὶ ἡ Λιασκόβιτζα καὶ Βράνια, ἡ Οὐζίτζα κάστρο δυνατὸ καθὼς καὶ τὸ Σάμπας εἰς ταῖς δεξιαῖς ὀχθαῖς τοῦ Σάβα, τὸ Μπελιγράδι μητρόπολις τῆς Σερβίας μὲ κάστρο δυνατὸ σταῖς εἰσβολαῖς τοῦ Σάβα εἰς τὸν Δούναβιν, ἡ Σεμέντρια κάστρο δυνατὸ στὴν δεξιὰν ὀχθὴν τοῦ Δούναβι, ἡ Μπασαραβίτζα πόλις μικρὴ καὶ ξαῖκουστὴ διὰ τὴν εἰρήνην, ὃποῦ ἔγινε μεταξὺ Γερμανίας καὶ Τουρκιᾶς, ἡ Κλάδοβα ἥγουν τὸ Φετισλάμι σιμὰ εἰς τὸν Δούναβιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Σερβίας, ὃποῦ λέγεται Κάκια. Εἰς τὸν Δούναβιν εἶναι ἔνα νησὶ πολλὰ δυναμωμένο, ὃποῦ λέγεται Ἀνιὰ Καλεσὶ ἀντικρὺ τῆς Ὀρσιάβας τῆς Γερμανίας, ἐδῶ εἶναι σκάλα διὰ τὴν Γερμανίαν, διὰ τὴν Κραγιόβαν τῆς Βλαχιᾶς, διὰ τὴν φ. 41α Βουλγαρίαν καὶ Σερβίαν. Αἱ ἄλλαις κωμόπολες, ὃποῦ εἶναι εἰς τὴν Σερβίαν εἶναι ποταπαῖς καὶ μικραῖς.

§ 40. [Βοσνία].

Ζὴν Ἐπαρχία εἶναι Μπόσνα Ἀγιαλέτι, καὶ συνορεύει ἀνατολικῶς μὲ τὴν Σερβίαν, μεσημβρινῶς μὲ τὴν Ἀλβανίαν τὴν ἄνω, ἥτοι Γκεγγαριάν, δυτικῶς μὲ τὴν Δαλματίαν καὶ ἀρκτικῶς μὲ τὴν Σλαβωνίαν διὰ τοῦ συνο-

ρικοῦ ποταμοῦ Σάβα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινὸν καὶ ὁ τόπος γεμάτος βουνά, ἀλλὰ καρπερὸς σὲ γεννήματα, κρασὶ καὶ ἔυλήν, εὐγάζει πολλὰ ἄλούπια καὶ βερβερίτζαις καὶ ἀλλα ἀξιόλογα. Οἱ ἐγκάτοικοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν Σλαβώνων, ἀνδρεῖοι καὶ φιλελεύθεροι, πλὴν ἀμαθέστατοι καὶ μέρος ἀπ' αὐτοὺς εἶναι Μουσουλμάνοι καὶ μέρος χριστιανοὶ ὁρθόδοξοι, καὶ πολλὰ δλίγοι αἰρετικοὶ Παπολάτραι.

§ 41. [Πόλεις Βοσνίας].

'Απὸ ταῖς πόλεσ, διοῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν Μπόσναν αἱ ἀξιολογώτεραις εἶναι αἱ ἀκόλουθαις, τὸ Σαράϊ, διοῦ καὶ Μπόσνα Σεράϊ λέγεται πόλις πολυάνθρωπη καὶ πραματευτάρικη, ἐδῶ δουλεύονται καὶ ἄρματα καλά, τὸ Μπρόδι σταῖς ὅχθαις τοῦ Σάβα κάστρο συνορικό, καὶ σκάλα διὰ τὴν Γερμανίαν, καθὼς καὶ ἡ Γραδίσκα, ἡ Μπακαλούκα β' η πόλι μετὰ τὸ Σεράϊ, ἡ Τραβνικη, ἡ νῦν καθέδρα τοῦ Βηζήρη, τὸ Σβόρνικ κάστρο στὴν ἀριστερᾷ ὅχθῃ τοῦ Δρύνα ποταμοῦ, τὸ Μπίγατζ στὴν Κροατίαν, φ. 41β ἥγουν Χεραβατὰ | ἐπαρχίαν τῆς Μπόσνας, τὸ Μοστάρ εἰς ταῖς ὅχθαις τοῦ Ναρέντα ποταμοῦ πόλις α' τῆς Ἐρτζεγοβίνας ἐπαρχίας τῆς Μπόσνας, ἡ Τρεμπίνια κάστρο συνορικὸν εἰς τὰ σύνορα τῆς Δαλματίας καὶ Ῥαγούζης, καθὼς καὶ ἡ Τσετίνη. Αὗταις εἶναι αἱ μεγαλείτεραις πόλεις τῆς Μπόσνας πλὴν καὶ αὗταις καὶ ἡ μικρότεραις εἶναι χωρὶς τέχναις καὶ χωρὶς τὰ φῶτα τῆς μαθήσεως.

§ 42. [Ποταμοὶ Βοσνίας].

Τὰ ποτάμια τῆς Μπόσνας εἶναι μικρὰ καὶ τὰ περισσότερα παραπόταμα τοῦ Σάβα. Τὸ α' ον εἶναι ὁ Σάβας τὸ συνορικὸν τῆς Γερμανίας, τὸ β' ον ὁ Δρύνας τὸ συνορικὸν τῆς Σερβίας, τὸ τρίτον εἶναι τὸ Ούνατζι τὸ συνορικὸν τῆς Γερμανικῆς Κροατίας, διοῦ εἶναι καὶ ἡ Κωσταντίζα πόλις μικρή, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀπερνοῦν αἱ πραμάτειαις διὰ τὸ Τριέστι, δ' ον ἡ Μπόσνα παραπόταμον τοῦ Σάβα, σταῖς ὅχθαις τοῦ ὅποιου εἶναι κτισμέον τὸ Σαράϊ, ε' ον τὸ Βερμπάτζ παραπόταμον τοῦ Σάβα, σ' ον ἡ Τσετίνη θαλασσοπόταμον τῆς Ἐρτζεγοβίνας, ζ' ον ἡ Ναρέντα καὶ αὐτὸ τῆς Ἐρτζεγοβίνας, η' ον ἡ Μαράκα τὸ μεγαλείτερο ποτάμι τῆς Ἐρτζεγοβίνας, διοῦ κάμνει τὴν λίμνην τῆς Σκόντρας, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εὐγαίνοντας ὀνομάζεται Μπογιάνα καὶ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν κοντὰ εἰς τὸ Δουλτζίνο.

§ 43. [Μαυροβούνιον].

'Εδῶ εἶναι καὶ τὸ Μαυροβούνι, ὃποῦ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος συνορεύει μὲ φ. 42α τὴν Ἐρτζεγοβίνα ἥγουν βόρεια καὶ νότια μὲ τὴν Σκόντραν καὶ δυτικᾶ μὲ ταῖς Μπούκαις τοῦ Κάταρου. "Ολος τοῦτος ὁ τόπος εἶναι βουνώδης γεμάτος καὶ κατοικημένος ἀπὸ Σλάβωνας ὁρθοδόξους καὶ ἀποστάτας, τοὺς ὅποιους τοὺς ἔξουσιάζει ὁ Μητροπολίτης τους. Τοῦτοι ἀκοπα πολεμοῦν μὲ τοὺς Γκέγγιδες τῆς Σκόντρας διὰ τὴν ἀποστασίαν τους. Εἶναι ὅλοι ὡς τόσον ἀμαθεῖς καὶ περισσότερον κλέφται παρὰ στρατιῶται καὶ ἀποστάται παρὰ ἐλεύθεροι.

§ 44. [Μακεδονία].

Ογδόη ἐπαρχία εἶναι ἡ Μακεδονία, δποῦ εἶναι ἔστιν διὰ τὸν Φίλιππον καὶ υἱόν του Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν. Τώρα δμως εἶναι ποταπὴ ἀφορμῆς δποῦ κατοικεῖται ἀπὸ ποταποὺς ἀνθρώπους. Ο τόπος της εἶναι καρπερὸς σὲ γεννήματα, κρασιά, μετάξι, βαμβάκι καὶ ἄλλα. Ἡ μάθησις ὡς τόσο λείπει δλότελα, οἱ κάτοικοι της εἶναι Βουργάροι, Τούρκοι καὶ δλίγοι Ἐλληνες καὶ Βλάχοι ἀποικοι ἀπὸ τὴν Ἀρβανιτιά. Ξεχωρίζεται ἀπὸ τὴν Θράκη μὲ τὸ βουνὸ Ροδόπη, ἀπὸ τὴν Βουργαρίαν καὶ Σερβίαν μὲ τὸ βουνὸ Σκάρδος, ἀπὸ τὴν Ἀρβανιτιά μὲ τὰ Ἀκροκεραύνια, καὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν μὲ τὸν Ὀλυμπὸν καὶ Χάσια. Ἀκροκεραύνια βουνὰ λέγονται ἡ σειρὰ τῶν βουνῶν τῆς Γκιόρτζιας, Ὁχρης καὶ Κολόνιας, ἥνωμένη μὲ τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου ἕως τὸ βουνὸ Τομόρι καὶ ὡς τὰ βουνὰ τῆς Λιαπουριᾶς. Καὶ Χάσια εἶναι μία σειρὰ βουνῶν, δποῦ ἀρχινοῦν ἀπὸ τὸν Πίνδον μεταξὺ Γκρεβενῶν καὶ Καλαμπάκας καὶ φθάνοντας τὸν Ὀλυμπὸν, ἀπάνω δμως ἀπὸ τὴν Σαλονίκη προχωρεῖ ἡ ἔηρα εἰς φ. 42β τὸ Αίγαιον πέλαγος καὶ σχηματίζει μίαν χερσόνησον μὲ τρία ἀκρωτήρια ἀπὸ τὰ δποῖα τὸ ἀνατολικότερον ἔχει τὸ ὑψηλὸ βουνὸ τοῦ Ἀθωνα (ἄγιον δρος) ἀνάμεσα δὲ στὴ Μακεδονία εἶναι πολλὰ βουνὰ κλάδοι ἀπὸ τὸν Πίνδον καὶ Σκάρδος, τὰ δποῖα λαμβάνοντα διάφορα τοπικὰ δνόματα.

§ 45. [Ποταμοὶ Μακεδονίας].

Μεγαλοπόταμα τῆς Μακεδονίας εἶναι α'ον τὸ Βαρδάρι ὁ ποτὲ Ἀξειός, τὸ δποῖον πηγάζει ἀπάνω ἀπὸ τὸ Κιρρουλὶ ἀπὸ τὰ ἀνατολικὰ μέρη τοῦ Σκάρδου καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸν Κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης, β'ον ἡ Μπιστριτζα, δποῦ πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου καὶ ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Καστοριᾶς καὶ ἀπὸ τὴν Κολόνια καὶ ποτίζωντας ταῖς πεδιάδαις τῆς Βέρροιας ἐμβαίνει εἰς τὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης, γ'ον τὸ Καράσοη ὁ ποτὲ Στρίμωνας δποῦ πηγάζει ἀπὸ τὸ Κιουστεντίλ καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸν κόλπον Ὁρφάνο εἰς τὴν ποτὲ Ἀμφίπολιν. Ἡ Μακεδονία ἔχει καὶ λίμναις πολλαῖς, ἀλλὰ μικραῖς καὶ ἡ μεγαλείτερη εἶναι τῆς Καστοριᾶς.

§ 46. [Κλῖμα καὶ προϊόντα Μακεδονίας].

Τὸ κλίμα τῆς Μακεδονίας εἶναι ὑγιεινό, τὰ νερὰ τὰ πολλά, τὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση, μετριάζουν τὴν ζέστα τὸ καλοκαῖρι καὶ αὐξάνονταν τὴν ψύχρα τὸν χειμῶνα, μὲ δλον τοῦτο εἶναι καρπερὸς σὲ γεννήματα καθὼς εἶπα, καὶ κρασὶ καὶ βαμβάκι παρὰ πολὺ καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἔξαιρετη, μάλιστα τὰ πρόβατα ἔχουν μαλλὶ λεπτὸ ἀλλὰ τί τὸ δφελος δταν αὶ τέχναις λείπουν καὶ τὸ παραπολὺ βαμβάκι στέλνεται δλο εἰς τὴν Γερμα- φ. 43α νία ἀδούλευτο, τὸ δποῖον ἀν ἡταν τέχναις θὰ δουλεύονταν στὸν τόπον διὰ νὰ μείνῃ τὸ κέρδος στὸν τόπο, ἡ ἀμάθεια δμως ἀποδιώχνει τὸ κέρδος καὶ πληρώνει φόρον μέγαν.